

Damian Walisiak <https://orcid.org/0000-0002-9528-7029>
Politechnika Łódzka
e-mail: dwalisiak@gmail.com

Zarządzanie w procesach globalizacyjnych na przykładzie Chin¹

Management in globalization processes: The example of China

https://doi.org/10.25312/2391-5145.16/2021_15dw

Wstęp

Globalizacja jest to obecnie motor napędowy świata, który stale się rozwija i nabiera tempa. Świat chce posiadać coraz więcej rzeczy i chce szybciej tych rzeczy, najlepiej bez przestojów i przerw. Globalizacja zahacza o już niemalże każdą sferę życia, dlatego tylko odpowiednie zarządzanie różnymi procesami zdecyduje o pozycji państwa na arenie międzynarodowej. Wielkie mocarstwa światowe rozpoczęły rywalizację między sobą, aby osiągnąć miano czołowego lidera gospodarki światowej. W tę walkę włączyły się również Chiny, które starają się zostać symbolem sukcesu i decydować o losach świata.

Metody zarządzania stosowane przez CHRL

W 2021 roku Chiny obchodzą stulecie powstania Komunistycznej Partii Chin pod hasłem „Całościowe społeczeństwo umiarkowanego dobrobytu”². W myśl tego hasła przywódcom

¹ Praca magisterska powstała w Instytucie Nauk Społecznych i Zarządzania Technologiami na Wydziale Zarządzania i Inżynierii Produkcji Politechniki Łódzkiej pod kierunkiem dr hab. prof. ucz. Edyty Pietrzak.

² J. Szczudlik, *Chiny w „nowej erze” – refleksje po XIX Zjeździe KPCh*, „Sprawy Międzynarodowe” 2017, nr 4, s. 101.

Chin zależy na powstaniu w państwie klasy średniej, bez której nie będzie możliwa zmiana modelu z dotychczasowego, opartego na wysokim wzroście gospodarczym i eksporcie na model oparty na silnym rynku wewnętrznym i zwiększonej konsumpcji³.

Aby spełnić te wszystkie zamierzenia, przywódca Chin kładzie duży nacisk na walkę z korupcją i poprawę jakości społeczeństwa. Chcąc zyskać dla swych działań przychyłność młodego pokolenia, poprawia warunki życia młodzieży. Poprzez pracę ideologiczną polegającą na wzmacnianiu komórek partyjnych w szkołach i na uczelniach, unowocześnianiu i uatrakcyjnianiu jej struktur chce przyciągnąć rzesze ludzi młodych do realizacji głoszonych haseł⁴.

Plany na najbliższe lata przewidują rozwój zarówno tradycyjnych, jak i zaawansowanych gałęzi przemysłu i usług. Priorytet w tym zakresie dotyczy produkcji przemysłowej wysokiej jakości, biotechnologii, zielonych i niskoemisyjnych rozwiązań, sektora IT, a także cyfryzacji. W tym celu w Chinach stawia się nacisk na rozwój wyższych uczelni kształcących niezbędną, nową kadrę o wysokich kwalifikacjach, gdyż dotychczas do świadczenia naukowe Chińczycy musieli zdobywać na zagranicznych studiach⁵.

Olbrzymie wydatki ChRL na obszar SI spowodowany jest tym, że jeśli Chinom jako pierwszym uda się stworzyć odpowiedni system, to przyczyni się to do rewolucji przemysłowej oraz stanie się nowym motorem napędowym gospodarki. Dzięki rozwojowi SI partia również zyskuje nowe narzędzia do kontroli społecznej. Do 2030 roku Chiny mają stać się najważniejszym ośrodkiem innowacyjnym w obszarze sztucznej inteligencji. Na realizację planu przewidziany jest budżet rządu 130 mld euro⁶.

Do Chin eksportowane są części z wielu krajów azjatyckich, z których to w Chinach powstaje finalny produkt przeznaczony dla odbiorców klientów na Zachodzie. Chiny dzięki temu stają się centralnym punktem wymian handlowych między państwami z Azji Wschodniej a Zachodem⁷. Dzięki takiej pozycji Chiny są w stanie wywierać większy wpływ na gospodarkę i rynki finansowe tych państw poprzez prowadzenie między innymi własnej polityki monetarnej. Ma to związek z tym, że Chiny chcą w ten sposób zbudować trwałe mechanizmy wymiany gospodarczej, dzięki której możliwa będzie akumulacja kapitału⁸.

Chiński model zarządzania przedsiębiorstwem

Chińczycy dostrzegają, że nowy typ cywilizacji nie może opierać się na krótkoterminowych zyskach pieniężnych. Dlatego uwaga Chin skupiona jest na zrównoważonym

³ Ł. Gacek, *Nowe źródła wzrostu gospodarczego Chin: wiedza i innowacja*, „Roczniki Humanistyczne” 2018, nr 9, s. 7.

⁴ J. Szczudlik, dz. cyt., s. 102.

⁵ Ł. Gacek, dz. cyt., s. 23.

⁶ K. Strittmatter, *Chiny 5.0: jak powstaje cyfrowa dyktatura*, Wydawnictwo W.A.B, Warszawa 2020, s. 214–216.

⁷ T.G. Grosse, *Geoekonomia jako paradygmat zarządzania rozwojem – przykład Chin*, „Zarządzanie Publiczne” 2014, nr 2(28), s. 18.

⁸ A.C. Johansson, *China's growing influence southeast Asia – monetary policy and equity markets*, „World Economy” 2010, Vol. 16, s. 2–4.

rozwoju i budowaniu planów średnio i długoterminowych⁹. W odróżnieniu na przykład od przedsiębiorstw z Polski, gdzie inwestycje najczęściej dotyczą końcowej fazy łańcucha wartości, czyli serwisu oraz modyfikacji produktów, chińskie przedsiębiorstwa większy nacisk inwestycyjny kładą na badania i rozwój nowych technologii¹⁰.

Według Wu Zhipana, profesora prawa Uniwersytetu Pekinńskiego, istnieją dwa fakty, jakie należy uwzględnić w zarządzaniu każdą firmą. Pierwszym jest istota uzyskania wiarygodności na rynku. Zhipan uważa, że inni będą robić interesy tylko z tymi, z którymi łączy ich relacja oparta na zaufaniu i uznaniu, co zaowocuje uzyskaniem niższych kosztów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Drugi fakt dotyczy wykreowania procesu wewnętrznej motywacji u pracowników. Każdy pracownik powinien być darzony szacunkiem, a także sam z szacunkiem powinien traktować swoją pracę oraz innych. Efektem tego będzie wydobycie potencjału twórczego¹¹.

Jednym ze sposobów pozyskiwania technologii przez chińskie przedsiębiorstwa jest proces, w którym zagraniczny inwestor otrzymuje dostęp do rynku chińskiego, w zamian zobowiązując się do ścisłej współpracy z chińskimi kooperantami, na przykład poprzez stworzenie przedsiębiorstwa joint-venture, oraz do przekazywania nowych technologii¹².

Rząd ChRL chce również zapewnić sobie przewagę technologiczną poprzez wykupywanie patentów z całego świata¹³.

Chińskie firmy stosują także zewnętrzne inwestycje. Są w stanie wykorzystywać pojawiające się kryzysy i przejmować zagraniczne przedsiębiorstwa wraz z ich cennymi zasobami. W związku z kryzysem z 2008 roku inwestycje tego rodzaju wzrosły dziesięciokrotnie¹⁴.

Chińczycy są niezwykle pracowici, statystycznie każdy pracuje 2300 godzin w ciągu roku¹⁵. Jest to o około 500 godzin więcej niż przepracowuje statystycznie Polak – w 2018 roku były to 1792 godziny¹⁶.

Chińskie inwestycje w Afryce

Chiny bardzo szybko dostrzegły niewykorzystany przez nikogo wcześniej potencjał w państwach afrykańskich. Kraje europejskie popełniały wiele błędów, jak na przykład narzucanie demokracji, co nie mogło się przyjąć w tych krajach między innymi przez olbrzymią korupcję. Model „chińskiej kolonizacji” polega na uniezależnieniu państw afrykańskich od kredytów i inwestycji państwa chińskiego. Chińczycy nie ingerują w sy-

⁹ S. Nie, *Chiński model zarządzania przedsiębiorstwem*, Time Marszałek Group, Toruń 2017, s. 7.

¹⁰ K. Obłój, *Strategie i praktyki zarządzania firm high-tech w Chinach i w Polsce – analiza porównawcza*, „Przegląd Organizacji” 2008, nr 4(819), s. 6.

¹¹ S. Nie, dz. cyt., s. 10–11.

¹² T.G. Grosse, dz. cyt., s. 21.

¹³ M. Janik, G. Gliszczyński, *Korporacja Chiny – strategiczne i kulturowe czynniki globalnego sukcesu*, „Marketing i Zarządzanie” 2016, nr 3(44), s. 27.

¹⁴ J. Clegg, H. Voss, *Chinese overseas direct investment in the European Union*, Europe China Research and Advice Network, Londyn 2012, s. 8–12, 21.

¹⁵ M. Janik, G. Gliszczyński, dz. cyt., s. 33.

¹⁶ *Ile pracują Polacy*, https://www.praca.pl/poradniki/rynek-pracy/ile-pracuja-polacy_pr-3264.html [dostęp: 28.09.2021].

tuację polityczną krajów, tak jak robili to Europejczycy. W latach 2000–2016 Chińczycy udzielili Afryce pożyczek o wartości 125 mld dolarów, czyniąc się tym samym kluczowym ich pożyczkodawcą¹⁷. Szacuje się, że w latach 2005–2018 chińskie inwestycje w Afryce osiągnęły wartość 340 mld dolarów¹⁸.

Wzrost populacji na kontynencie afrykańskim jest również największy, zważywszy na liczbę 1,2 mld ludzi (do 2025 roku może osiągnąć nawet 2,5 mld). Jest to ogromny rynek potencjalnych konsumentów dóbr, które masowo są produkowane w Chinach. Ponadto przedsiębiorstwa Państwa Środka dostrzegają, że ci konsumenci mogą być również ich pracownikami, ponieważ wynagrodzenie w Etiopii jest nawet kilkanaście razy mniejsze niż w Chinach (szwaczka w Chinach zarabia średnio 525 dolarów, w Etiopii – 25 dolarów). Dlatego część przedsiębiorców powoli zaczyna przenosić produkcję do krajów afrykańskich (obecnie około 1000 zarejestrowanych firm w Afryce)¹⁹.

Kolejną niezwykle ważną kwestią dla Chin jest bogactwo złóż naturalnych na kontynencie afrykańskim. Chińczycy często konstruują umowy z państwami afrykańskimi tak, że zadłużenia są spłacane surowcami. Jest to tak zwany model Angoli, ponieważ Chiny uzależniły ten kraj od swojego finansowania – co stanowi teraz podstawę gospodarki Angoli – w zamian otrzymując możliwość korzystania ze złóż ropy naftowej. W 2017 roku ponad 20% ropy było importowane z Afryki²⁰.

Arktyczny szlak jedwabny

Reaktywowanie dawnych tradycyjnych szlaków handlowych definiuje nowy etap chińskiej strategii na skalę międzynarodową. Chiny nie tylko doganiają i wyprzedzają inne gospodarki, ale też nadają kształt nowym trendom i proporcjom światowej gospodarki. Opracowana strategiczna infrastruktura transportu i handlu jest nową formą podejścia do procesów globalizacji. Pomysł nowego jedwabnego szlaku polega na nawiązaniu do chińskiej kreatywności, wynalazczości i pokojowej współpracy z innymi gospodarkami narodowymi²¹.

Chiny stale rozglądają się w poszukiwaniu nowych obszarów posiadających duże zaplecze surowców naturalnych. Między innymi dlatego zaczęły interesować się rejonem Arktyki i w styczniu 2018 roku opublikowany został dokument *China's Arctic Policy* dotyczący między innymi stworzenia arktycznego jedwabnego szlaku. Dzięki niemu Chiny wprowadziłyby również radykalne zmiany w globalnym przepływie dóbr konsumpcyjnych. W dokumencie tym Chiny określają swoje państwo jako kraj bliskoarktyczny, przez co dostają swobodny dostęp do przeprowadzania badań w tym obszarze, możliwość

¹⁷ A. Paluch, *Współczesna kolonizacja – jak i po co Chiny kupują Afrykę?*, <https://dnarynkow.pl/wspolczesna-kolonizacja-jak-i-po-co-chiny-kupuja-afryke/> [dostęp: 28.09.2021].

¹⁸ *Obecność Chin w Afryce*, <https://www.chinskiraport.pl/blog/obecnosc-chin-w-afryce/> [dostęp: 15.06.2021].

¹⁹ Tamże.

²⁰ A. Paluch, dz. cyt.

²¹ W. Hübner, *Świat, Chiny i globalizacja: bieżące tendencje i szok epidemii*, „Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie” 2020, nr 1, s. 9.

tworzenia infrastruktury, swobodnego nawigowania, latania, połowu oraz eksplorowania złóż naturalnych²². Według szacunków 13% światowych rezerw ropy oraz 30% rezerw gazu znajduje się właśnie w tym regionie²³. Swoje roszczenia tłumaczą tym, że jest to globalnie wolna przestrzeń i opierają to na prawie międzynarodowym o swobodzie korzystania z morza pełnego. Z taką retoryką nie zgadza się Rada Arktyczna i zapowiedziała, że będzie bronić swoich interesów dotyczących obszaru Arktyki²⁴.

Transport morski stanowi aż 70% światowej wymiany handlowej. Największe wymiany dóbr na świecie odbywają się między Europą a Azją Wschodnią. Na tę chwilę wymiany te prowadzone są południowym szlakiem morskim, czyli przez Ocean Indyjski, następnie Kanał Sueski i Morze Śródziemne. Otwarcie polarnego szlaku dałoby możliwość utworzenia dwóch korytarzy: północno-zachodniego, który łączyłby Chiny ze wschodnim wybrzeżem USA, oraz północno-wschodniego, łączącego Państwo Środka z północną częścią Europy. Dzięki temu czas transportu morskiego skróciłby się o prawie dwadzieścia dni w porównaniu ze szlakiem południowym.

Zakończenie

Przytoczone argumenty jednoznacznie wskazują, że Chiny są jedną z najważniejszych gospodarek światowych. Wpływy działań ChRL są globalne. Chiny w dalszym ciągu pozostają „fabryką świata”, a jednocześnie zarządzają procesami globalizacyjnymi, takimi jak prowadzenie inwestycji w wielu państwach na świecie, czym przyczyniają się do rozwoju gospodarek tych państw, jednocześnie umacniając swoją pozycję światową.

Niestety trudne jest jednoznaczne pozytywne zweryfikowanie hipotezy badawczej, jaką jest stwierdzenie, że sprawność w zarządzaniu procesami globalizacyjnymi przyczyniła się do osiągnięcia przez Chiny pozycji lidera światowej gospodarki. W dalszym ciągu to Stany Zjednoczone pozostają najważniejszą gospodarką świata. Jednakże każdego roku wydaje się, że ChRL jest już o krok od przejścia pozycji lidera. Wynika to między innymi z faktu, że w trakcie pandemii wirusa COVID-19 chińska gospodarka jako jedyna odnotowała zysk – i to kilkunastokrotnie – w stosunku do reszty świata, gdzie zanotowano spadki PKB.

Bibliografia

Bowman L., Xu Q., *China in the Arctic: Policies, Strategies and Opportunities for Alaska*, Fairbanks: Center for Arctic Policy Studies, 2020.

China's Arctic Policy, http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2018/01/26/content_281476026660336.htm [dostęp: 15.06.2021].

²² *China's Arctic Policy*, http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2018/01/26/content_281476026660336.htm [dostęp: 15.06.2021].

²³ L. Bowman, Q. Xu, *China in the Arctic: Policies, Strategies and Opportunities for Alaska*, Fairbanks: Center for Arctic Policy Studies, 2020, s. 13.

²⁴ S. Kopra, *China and its Arctic Trajectories: The Arctic Institute's China Series 2020*, <https://www.thearticinstitute.org/china-arctic-trajectories-the-arctic-institute-china-series-2020/> [dostęp: 15.06.2021].

Clegg J., Voss H., *Chinese overseas direct investment in the European Union*, Europe China Research and Advice Network, Londyn 2012.

Gacek Ł., *Nowe źródła wzrostu gospodarczego Chin: wiedza i innowacja*, „Roczniki Humanistyczne” 2018, nr 9.

Grosse T.G., *Geoekonomia jako paradygmat zarządzania rozwojem – przykład Chin*, „Zarządzanie Publiczne” 2014, nr 2(28).

Hübner W., *Świat, Chiny i globalizacja: bieżące tendencje i szok epidemii*, „Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie” 2020, nr 1.

Ile pracują Polacy, https://www.praca.pl/poradniki/rynek-pracy/ile-pracuja-polacy_pr-3264.html [dostęp: 28.09.2021].

Janik M., Gliszczyński G., *Korporacja Chiny – strategiczne i kulturowe czynniki globalnego sukcesu*, „Marketing i Zarządzanie” 2016, nr 3(44).

Johansson A.C., *China's growing influence southeast Asia – monetary policy and equity markets*, „World Economy” 2010, Vol. 16.

Kopra S., *China and its Arctic Trajectories: The Arctic Institute's China Series 2020*, <https://www.thearcticinstitute.org/china-arctic-trajectories-the-arctic-institute-china-series-2020/> [dostęp: 15.06.2021].

Nie S., *Chiński model zarządzania przedsiębiorstwem*, Time Marszałek Group, Toruń 2017.

Obecność Chin w Afryce, <https://www.chinskiraport.pl/blog/obecnosc-chin-w-afryce/> [dostęp: 15.06.2021].

Obłój K., *Strategie i praktyki zarządzania firm high-tech w Chinach i w Polsce – analiza porównawcza*, „Przegląd Organizacji” 2008, nr 4(819).

Paluch A., *Współczesna kolonizacja – jak i po co Chiny kupują Afrykę?*, <https://dnarynkow.pl/wspolczesna-kolonizacja-jak-i-po-co-chiny-kupuja-afryke/> [dostęp: 28.09.2021].

Strittmatter K., *Chiny 5.0: jak powstaje cyfrowa dyktatura*, Wydawnictwo W.A.B, Warszawa 2020.

Szczudlik J., *Chiny w „nowej erze” – refleksje po XIX Zjeździe KPCh*, „Sprawy Międzynarodowe” 2017, nr 4.